

**Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет
«Дніпровська політехніка»**

**Навчально – науковий інститут економіки
Фінансово-економічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і аудиту**

**ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
кваліфікаційної роботи ступеня магістра**

здобувача вищої освіти Шабусової Олени Вікторівни
(ПІБ)
академічної групи 071М-24з-1
(шифр)
спеціальності 071 Облік і оподаткування
(код і назва спеціальності)
за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»
(офіційна назва)
на тему: «Організація та методика обліку та контролю діяльності громадських
організацій (на прикладі ГО «Фонд суспільства знань»)»
(назва за наказом ректора)

	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Керівник роботи	Усатенко О.В.			
Рецензент				
Нормоконтроль	Усатенко О.В.			

Дніпро
2025

ЗАТВЕРДЖЕНО:завідувач кафедри
міжнародних відносин і аудитуПашкевич М.С.
(підпис) (прізвище, ініціали)

«__» _____ 2025 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню роботи ступеня магістра**Здобувачу вищої освіти Шабусовой О.В. академічної групи 071М-24з-1
(прізвище та ініціали) (шифр)спеціальності 071 Облік і оподаткування

(код і назва спеціальності)

за освітньо-професійною програмою «Облік і аудит»

(офіційна назва)

на тему:«Організація та методика обліку та контролю діяльності громадських організацій
(на прикладі ГО «Фонд суспільства знань»)»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» від _____

№ _____

Розділ	Зміст	Термін
1	ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	30.09.2025 р.
2	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	31.10.2025 р.
3	ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	30.11.2025 р.

Завдання видано_____
(підпис керівника)Усатенко О.В.
(прізвище, ініціали)Дата видачі 01.09.2025 р.Дата подання до екзаменаційної комісії 02.12.2025 р.**Прийнято до виконання**_____
(підпис)Шабусова О.В.
(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Пояснювальна записка: 61 с., 19 рис., 15 табл., 2 додатки, 27 джерела.

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ, ОБЛІК У НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЯХ, ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ, ЗВІТНІСТЬ НЕПРИБУТКОВИХ УСТАНОВ, ОБЛІКОВА ПОЛІТИКА, ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ, ЦІЛЬОВЕ ФІНАНСУВАННЯ, БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК, ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ

Предмет дослідження - організація та методика бухгалтерського обліку і контролю фінансово-господарської діяльності громадських організацій.

Об'єкт дослідження - діяльність громадських організацій як суб'єктів неприбуткового сектору економіки.

Мета роботи - розробити та обґрунтувати напрями удосконалення організації обліку і контролю діяльності громадських організацій на прикладі ГО «Фонд суспільства знань» для підвищення прозорості, достовірності звітності та ефективності управління ресурсами.

Результати та їх новизна – удосконалено організацію обліку цільового та нецільового фінансування, структуру облікової політики, систему внутрішнього контролю, автоматизацію облікових процесів, інтеграцію бухгалтерії з внутрішнім аудитом, аналітику за напрямами діяльності та прозорість фінансової звітності для донорів і громадськості.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації щодо удосконалення організації обліку та контролю діяльності громадських організацій відповідно до сучасних умов функціонування неприбуткового сектору. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, прозорості та аналітичності облікової інформації, що забезпечує ефективне управління ресурсами громадської організації та зміцнення довіри з боку стейкхолдерів.

ЗМІСТ

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	10
1.1. 1.1 Характеристики діяльності ГО «Фонд Суспільства знань»	10
1.2 Форми громадських об'єднань і їх різниця для цілей обліку та контролю	13
1.3 Роль та класифікація громадських організацій в контексті сталого розвитку суспільства	15
1.4 Аналіз діяльності ГО «Фонд Суспільства знань»	19
Висновки до розділу 1	22
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	23
2.1. Сутність та правові засади неприбуткового статусу громадських організацій	23
2.2. Організаційно-методичні особливості бухгалтерського обліку в громадських організаціях	26
2.3 Удосконалення обліку діяльності громадських організацій	34
Висновки до розділу 2	39
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	41
3.1. Особливості організації та проведення аудиту в громадських організаціях	41
3.2 Вимоги до проведення аудиту громадської організації	48
3.3 Удосконалення організації та методики аудиту в громадській організації	51
Висновки до розділу 3	54
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	58
ДОДАТКИ	62

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах розвитку громадянського суспільства в Україні значно зростає роль громадських організацій як активних учасників соціально-економічних процесів. Вони забезпечують реалізацію важливих суспільних ініціатив, сприяють формуванню громадської думки, розвитку освіти, науки, культури, захисту прав і свобод громадян. Ефективна діяльність таких організацій потребує належного рівня фінансової прозорості, обґрунтованого обліку доходів і витрат, а також якісної системи внутрішнього контролю, що є передумовою довіри з боку донорів, партнерів, членів організації та держави.

Особливість бухгалтерського обліку у громадських організаціях полягає у його специфіці, пов'язаній з відсутністю мети отримання прибутку, різноманіттям джерел фінансування (членські внески, благодійна допомога, гранти, пожертви), а також необхідністю цільового використання коштів. Це вимагає застосування спеціальних методичних підходів до відображення господарських операцій, формування облікової політики, складання фінансової звітності відповідно до вимог законодавства про неприбуткові організації. Водночас практика показує, що багато громадських організацій стикаються з проблемами у веденні бухгалтерського обліку, недостатнім рівнем внутрішнього контролю та складнощами у підтвердженні цільового використання отриманих ресурсів. Це зумовлює необхідність удосконалення методики обліку та контролю, розроблення практичних рекомендацій щодо їх організації, а також формування системи інформаційного забезпечення управлінських рішень.

Дослідження питань організації та методики обліку і контролю діяльності громадських організацій має не лише наукове, а й практичне значення, оскільки сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, зміцненню фінансової дисципліни, прозорості звітності та довіри суспільства до інститутів громадянського сектору. Саме тому тема дипломної роботи є надзвичайно актуальною в контексті сучасних викликів, реформування системи фінансової

звітності та посилення ролі неприбуткових організацій у розвитку демократичної держави.

Питання організації та методики бухгалтерського обліку в неприбуткових організаціях знайшли своє відображення у працях багатьох вітчизняних учених. Н. Гура дослідила специфіку методики ведення обліку у громадських та інших неприбуткових структурах, зокрема порядок відображення надходжень, витрат і цільового використання коштів. Авторка обґрунтувала необхідність удосконалення облікових процедур з урахуванням особливостей діяльності неприбуткових організацій, відсутності комерційного інтересу та вимог податкового законодавства щодо збереження статусу неприбутковості [1]. Я. В. Олійник зосередила увагу на питаннях нормативно-правового забезпечення обліку в неприбуткових організаціях. Дослідниця визначила прогалини у чинній системі регламентації, зокрема у відсутності єдиних методичних рекомендацій щодо відображення окремих господарських операцій, та запропонувала напрями вдосконалення звітності для підвищення її прозорості та порівнянності [2]. Т. О. Волошина розкрила питання формування облікової політики таких суб'єктів господарювання. Авторка наголосила на необхідності побудови системи обліку, яка забезпечує контроль за цільовим використанням коштів, своєчасне отримання інформації для управлінських потреб і дотримання принципів підзвітності перед донорами та державними органами [3]. О. С. Височан, О. О. Височан та А. І. Ясінська дослідили порядок відображення у бухгалтерському обліку операцій, пов'язаних із надходженням і використанням цільового фінансування. Науковці запропонували методичні підходи до вдосконалення аналітичного обліку за видами надходжень, а також акцентували увагу на значенні облікової інформації для забезпечення фінансової прозорості та контролю результатів діяльності [4]. А. М. Толмачова обґрунтувала принципи побудови облікової політики, що відповідає специфіці неприбуткової діяльності. Авторка визначила ключові елементи політики - методи оцінки активів і зобов'язань, порядок визнання доходів і витрат, організацію внутрішнього

контролю - та підкреслила важливість адаптації облікових підходів до вимог користувачів інформації [5].

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є розробка та обґрунтування напрямів удосконалення організації обліку і контролю діяльності громадських організацій на прикладі ГО «Фонд суспільства знань» для підвищення прозорості, достовірності звітності та ефективності управління ресурсами.

Для досягнення визначеної мети дипломного дослідження передбачається вирішення наступних завдань:

- розкрити економічну сутність, роль та значення громадських організацій у системі соціально-економічних відносин;
- дослідити нормативно-правове забезпечення обліку та контролю діяльності неприбуткових організацій в Україні;
- проаналізувати наукові підходи до організації бухгалтерського обліку в громадських організаціях і визначити напрями їх удосконалення;
- визначити особливості формування облікової політики громадських організацій з урахуванням специфіки їхньої діяльності та джерел фінансування;
- розглянути методика обліку основних господарських операцій громадських організацій, зокрема облік цільового фінансування, витрат та звітності;
- оцінити стан організації обліку та системи внутрішнього контролю у ГО «Фонд суспільства знань»;
- виявити проблеми й недоліки в організації обліку та контролю діяльності громадських організацій на практиці;
- розробити пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення організації бухгалтерського обліку і контролю в громадських організаціях з метою підвищення прозорості та ефективності управління.

Об'єктом дослідження кваліфікаційної роботи є діяльність громадських організацій як суб'єктів неприбуткового сектору економіки.

Предметом дослідження є організація та методика бухгалтерського обліку і контролю фінансово-господарської діяльності громадських організацій.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань використано методи:

- загальнонаукові методи пізнання - аналіз, синтез, індукція та дедукція застосовувалися для вивчення сутності, ролі та значення громадських організацій у системі соціально-економічних відносин, а також для узагальнення теоретичних положень з питань організації обліку і контролю їх діяльності;

- метод порівняння - використано для зіставлення підходів до організації обліку неприбуткових організацій у науковій літературі та нормативних джерелах;

- системно-структурний аналіз - застосовано для дослідження взаємозв'язку елементів системи бухгалтерського обліку та контролю в громадських організаціях;

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що за характером та змістом розглянутих проблем, а також об'єктом і предметом дослідження магістерська робота є комплексним дослідженням методології організації обліку і аудиту діяльності громадської організації:

удосконалено:

- організацію обліку цільового та нецільового фінансування, структуру облікової політики, систему внутрішнього контролю, автоматизацію облікових процесів, інтеграцію бухгалтерії з внутрішнім аудитом, аналітику за напрямками діяльності та прозорість фінансової звітності для донорів і громадськості.

Практичне значення результатів роботи полягає в тому, що їх використання дає можливість розробити рекомендації щодо удосконалення організації обліку та контролю діяльності громадських організацій відповідно до сучасних умов функціонування неприбуткового сектору. Отримані результати спрямовані на підвищення достовірності, прозорості та аналітичності облікової інформації, що забезпечує ефективне управління ресурсами громадської організації та зміцнення довіри з боку стейкхолдерів.

Результати дослідження, викладені у магістерській роботі, знайшли практичне застосування в ГО «Фонд суспільства знань».

Апробація результатів магістерської роботи. Результати дослідження доповідалися та обговорювалися на VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, КОНТРОЛЬ ТА АНАЛІЗ В УМОВАХ ІНСТИТУЦІЙНИХ ЗМІН», 30 жовтня 2025 р. Полтавського державного аграрного університету.

Публікації. За результатами досліджень опубліковано одна наукова праця – тези доповіді у збірниках матеріалів науково-практичної конференції.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА МЕТОДИКИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

1.1 Характеристики діяльності ГО «Фонд Суспільства знань»

Основні відомості про ГО «Фонд Суспільства знань» представлені у

Таблиці 1.1:

Таблиця 1.1

Основні відомості про ГО «Фонд Суспільства знань»

Назва	ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ФОНД СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ» (ГО ФСЗ)
Назва англійською	KNOWLEDGE SOCIETY FOUNDATION (NGO KSF)
ЄДРПОУ	41969636
Адреса	49100, Дніпропетровська область, місто Дніпро, бульвар Слави, будинок 18
Дата реєстрації	28.02.2018 (6 років 3 місяці) Номер запису: 12241020000084520
Види діяльності	94.99 Діяльність інших громадських організацій, н.в.і.у.
Розмір статутного капіталу	0 грн

Всього за КВЕДом 94.99 «Діяльність інших громадських організацій, н.в.і.у.» зареєстровано 114125 суб'єкта господарювання, з них: 113999 - юридичні особи та 126 - фізичні особи підприємці.

Розташування громадських організацій за регіонами України є важливим фактором для розуміння їхнього впливу на місцевий розвиток та соціальні процеси. Ця важливість полягає в кількох ключових аспектах (Рис. 1.1):

Рівномірний розвиток регіонів	Наявність активних громадських організацій у різних регіонах сприяє більш рівномірному розвитку країни. Вони можуть залучати ресурси, знання та підтримку для вирішення місцевих проблем, що сприяє зменшенню регіональних диспропорцій.
Врахування місцевих потреб та особливостей	Громадські організації, розташовані у різних регіонах, краще розуміють специфіку та потреби місцевого населення. Це дозволяє їм більш ефективно реагувати на виклики та пропонувати релевантні рішення.
Залучення місцевих ресурсів	Регіональні громадські організації мають можливість залучати місцеві ресурси, включаючи фінансові, матеріальні та людські, що сприяє підвищенню їхньої стійкості та ефективності.
Мережеві зв'язки та співпраця	Громадські організації у різних регіонах можуть об'єднуватися у мережі для обміну досвідом, ресурсами та найкращими практиками. Це зміцнює громадянське суспільство і сприяє реалізації масштабних проєктів, які охоплюють декілька регіонів або навіть всю країну.
Соціальна згуртованість та інтеграція	Активність громадських організацій у регіонах сприяє підвищенню соціальної згуртованості та інтеграції різних груп населення. Вони можуть виступати як посередники у вирішенні конфліктів, сприяти соціальній інтеграції та підтримувати соціальну стабільність.
Адвокація та вплив на політику	Регіональні громадські організації можуть ефективно впливати на місцеву політику та сприяти прийняттю рішень, які враховують інтереси місцевих громад. Це важливо для демократичного розвитку та підвищення якості життя на місцевому рівні.
Реалізація державних програм та ініціатив	Державні програми часто потребують підтримки на місцевому рівні для успішної реалізації. Громадські організації можуть відігравати ключову роль у цьому процесі, забезпечуючи зв'язок між центральними органами влади та місцевими громадами.

Рис. 1.1. Аспекти важливості розташування громадських організацій за регіонами України

Громадська організація - це добровільне об'єднання фізичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. Громадська організація може здійснювати діяльність зі статусом юридичної особи або без такого статусу.

Громадська організація «Фонд Суспільства знань» заснована 28 лютого 2018 року і є неприбутковою громадською організацією, яка об'єднує громадян на основі спільності інтересів своїх членів для реалізації своєї мети та завдань. З моменту державної реєстрації Організація набуває права юридичної особи згідно з чинним законодавством, має свою печатку, штампи і бланки з власною назвою, рахунки, в тому числі в іноземній валюті в банківських установах, свою символіку. Керівником Організації є Шашенко Олександр Миколайович.

Громадська організація «Фонд Суспільства знань» створена та діє у відповідності з Конституцією України [6], Законом України «Про громадські об'єднання» [7], іншими чинними законодавчими актами та Статутом.

ГО створена і діє на засадах добровільності, рівноправності своїх членів, законності, виборності та підзвітності керівних органів та гласності в роботі. ГО є непідприємницьким товариством, основною метою якого не є одержання прибутку. ГО вільна у виборі напрямків своєї діяльності та діє на засадах самоврядності, вільного вибору території своєї діяльності, рівності перед законом, відсутності майнового інтересу її учасників, прозорості, відкритості та публічності.

Членами ГО можуть бути громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які перебувають в Україні на законних підставах, які досягли 18 років та підтримують мету і завдання ГО і визнають її Статут. Прийом до членів ГО здійснюється на підставі заяви.

Бухгалтерський облік ведеться згідно з правилами, встановленими Постановами КМУ, наказами МФУ, ДПСУ, якими необхідно керуватися при веденні рахунків та складання зовнішньої та внутрішньої звітності. Бухгалтерський облік та фінансова звітність складається в гривнях. Операції в

іноземній валюті відображені в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності в валюті України з перерахунком її по курсу Національного банку на дату здійснення операції чи складанні звітності (при наявності валюти). Операції відображені в обліку в тому звітному періоді, в якому вони були здійснені.

1.2. Форми громадських об'єднань і їх різниця для цілей обліку та контролю

Відповідно до законодавства України, громадські об'єднання можуть створюватися у двох формах - громадська організація та громадська спілка. Хоча обидві форми належать до неприбуткових суб'єктів, вони мають певні відмінності, що впливають на порядок ведення бухгалтерського обліку, складання звітності та здійснення контролю [7].

Громадська організація створюється громадянами України, іноземцями або особами без громадянства, які постійно проживають в Україні. Її діяльність ґрунтується на принципі добровільного об'єднання фізичних осіб для досягнення спільної мети, що не має комерційного характеру. Облік у таких організаціях ведеться переважно за спрощеною схемою, орієнтованою на облік цільового фінансування, членських внесків і грантів. Контроль спрямований на забезпечення прозорості використання коштів та відповідності статутним завданням.

Громадська спілка, на відміну від громадської організації, може включати до складу засновників юридичних осіб приватного права (наприклад, інші громадські об'єднання). Така форма вимагає більш складної системи обліку, адже операції між юридичними особами передбачають більшу відповідальність, розширений фінансовий контроль та звітність, що відповідає вимогам не лише органів державної влади, а й засновників-юридичних осіб.

В Таблиці 1.2 показані відмінності між формами громадських об'єднань для цілей обліку та контролю:

Таблиця 1.2

Відмінності між формами громадських об'єднань для цілей обліку та контролю

Критерій	Громадська організація	Громадська спілка
Засновники	Фізичні особи — громадяни України, іноземці або особи без громадянства (від 18 років, для молодіжних – від 14).	Юридичні особи приватного права, у тому числі громадські об'єднання, а також фізичні особи.
Обмеження щодо засновників	Не може бути створена недієздатними особами.	Засновниками не можуть бути політичні партії, державні чи комунальні установи.
Члени (учасники)	Фізичні особи, що досягли 14 років, які поділяють мету організації.	Фізичні та юридичні особи, які визнають статутні цілі спілки.
Кількість засновників	Не менше двох фізичних осіб.	Не менше двох осіб (фізичних або юридичних).
Змішана участь	Не передбачена (лише фізичні особи).	Можлива - фізичні та юридичні особи.
Особливості обліку	Облік простіший, спрямований на фіксацію цільового фінансування, членських внесків і грантів.	Облік складніший, включає операції між юридичними особами, потребує деталізації джерел надходжень і витрат.
Особливості контролю	Внутрішній контроль здійснюється переважно ревізійною комісією або головою організації; спрямований на дотримання статуту.	Контроль ширший, включає внутрішній аудит, перевірку цільового використання коштів засновників і партнерів.

Форми громадських об'єднань - громадська організація та громадська спілка - мають спільну неприбуткову природу, але різняться за складом засновників, масштабом діяльності та складністю облікових процесів. Для громадських організацій характерна спрощена система бухгалтерського обліку, зорієнтована на контроль цільового використання коштів, тоді як громадські спілки потребують більш розгалуженої системи фінансового обліку, звітності й внутрішнього контролю через участь юридичних осіб і більший обсяг

фінансових операцій. Ці відмінності визначають специфіку організації облікової політики та підходів до контролю у кожній формі громадського об'єднання.

1.3 Роль та класифікація громадських організацій в контексті сталого розвитку суспільства

Громадські організації посідають вагомe місце в сучасному українському суспільстві, виступаючи активними учасниками соціально-економічних і політичних процесів. Вони формують основу громадянського суспільства, сприяють розвитку демократії, підвищенню рівня громадської свідомості, а також створюють механізми взаємодії між громадянами, державою та бізнесом. Діяльність таких організацій спрямована на вирішення суспільно важливих завдань, захист прав і свобод людини, реалізацію соціальних, культурних, освітніх та екологічних ініціатив. У контексті сучасних трансформаційних процесів особливої ваги набуває роль громадських організацій у забезпеченні сталого розвитку. Вони виступають каталізаторами соціальних змін, популяризують принципи екологічної відповідальності, соціальної справедливості та економічної збалансованості. Через реалізацію проєктів у сфері освіти, енергоефективності, соціальної підтримки населення, розвитку підприємництва й цифрової грамотності громадські організації сприяють досягненню Цілей сталого розвитку ООН на національному рівні. Їх участь у партнерських ініціативах з органами влади, бізнесом і міжнародними фондами забезпечує синергію зусиль у побудові інклюзивного та сталого суспільства. Громадські організації в Україні діють у різних сферах (Рис.1.3).

Класифікація громадських організацій здійснюється за різними ознаками, що дозволяє систематизувати їх за напрямками діяльності та функціональним призначенням. Залежно від сфери діяльності виокремлюють організації соціальні, культурно-освітні, екологічні, спортивні, правозахисні, науково-технічні, професійні тощо. За масштабом діяльності громадські організації можуть бути міжнародними, всеукраїнськими, регіональними або місцевими.

Соціальна сфера	Організації, що займаються підтримкою вразливих груп населення, таких як малозабезпечені, люди з обмеженими можливостями, бездомні, внутрішньо переміщені особи та інші. Вони надають гуманітарну допомогу, психологічну підтримку та правову консультацію.
Екологія	Екологічні організації спрямовані на захист навколишнього середовища, боротьбу з забрудненням, збереження біорізноманіття та пропаганду екологічної свідомості серед населення.
Культура та мистецтво	Громадські організації сприяють розвитку культурних проєктів, підтримують творчі ініціативи, збереження культурної спадщини та популяризацію мистецтва.
Освіта	Освітні громадські організації займаються впровадженням інноваційних методик навчання, підвищенням кваліфікації педагогів, організацією освітніх програм та тренінгів для різних груп населення.
Правозахист	Правозахисні організації зосереджені на захисті прав людини, моніторингу правопорушень, адвокації законодавчих змін та просуванні правової культури в суспільстві.
Охорона здоров'я	Організації, що працюють у сфері охорони здоров'я, займаються профілактикою захворювань, підтримкою пацієнтів, пропагандою здорового способу життя та наданням медичної допомоги.

Рис. 1.2. Сфера діяльності громадських організацій в Україні

За цільовим спрямуванням - благодійні, волонтерські, молодіжні, ветеранські, творчі тощо. Важливим критерієм є також організаційно-правова форма - громадські організації, громадські спілки, асоціації, союзи тощо. Основні види громадських організацій за сферами діяльності наведені на Рис. 1.3:

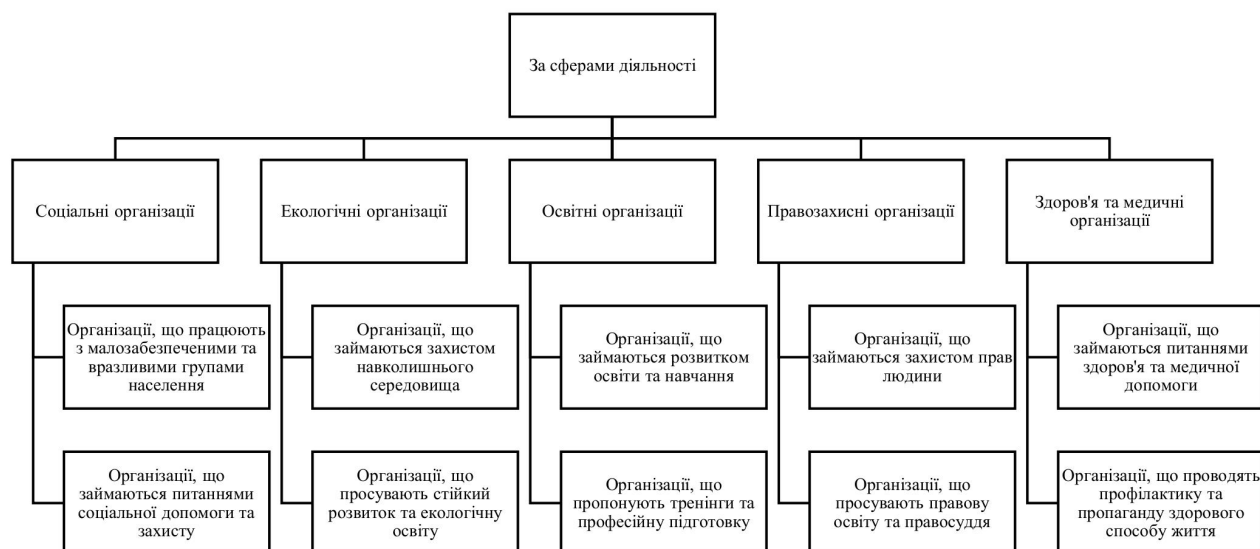

Рис. 1.3. Види громадських організацій за сферами діяльності

Види громадських організацій за структурою та організаційною формою наведені на Рис.1.4:

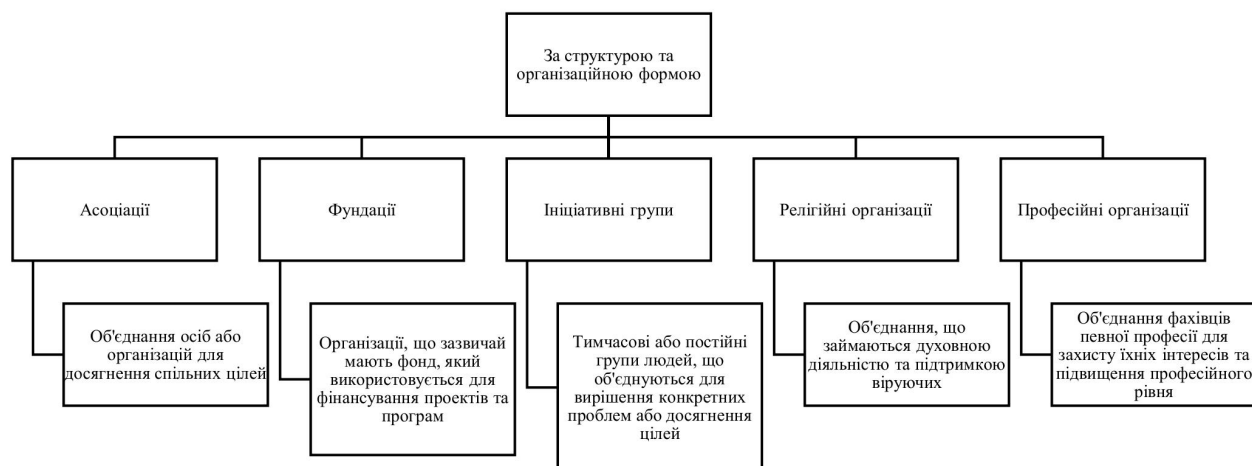

Рис. 1.4. Види громадських організацій за структурою та організаційною формою

Види громадських організацій за цільовою аудиторією наведені на Рис.1.5:

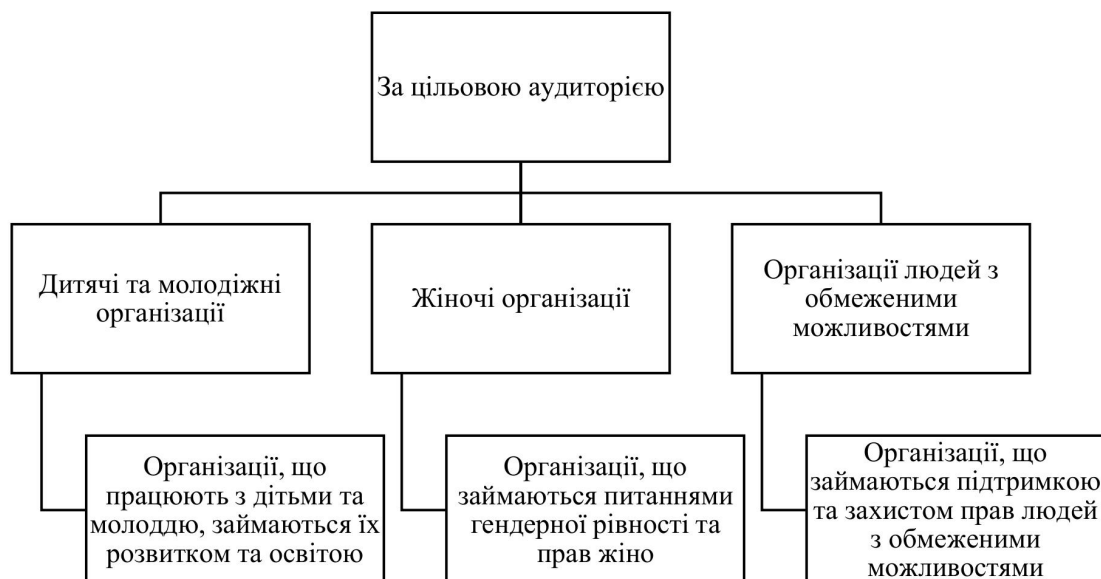

Рис. 1.5. Види громадських організацій за цільовою аудиторією

Види громадських організацій за масштабом діяльності наведені на Рис.1.6:

Рис. 1.6. Види громадських організацій за масштабом діяльності

Громадські організації не лише виконують представницьку й комунікативну функції, а й відіграють значну роль у забезпеченні сталого

розвитку суспільства, формуванні соціального капіталу та підвищенні рівня довіри між державою і громадянами. Їх ефективне функціонування потребує належного організаційного, фінансового та обліково-контрольного забезпечення, що є запорукою прозорості, підзвітності та результативності у реалізації суспільно важливих ініціатив.

1.4 Аналіз діяльності ГО «Фонд Суспільства знань»

Громадська організація «Фонд Суспільства знань» функціонує як неприбуткове об'єднання громадян, діяльність якого спрямована на розвиток освітнього, наукового та інтелектуального потенціалу українського суспільства. Основною місією організації є формування суспільства, заснованого на знаннях, сприяння сталому розвитку держави через підтримку освітніх ініціатив, наукових досліджень, професійного зростання та соціальної активності громадян. Згідно зі статутом організації, головними завданнями діяльності є (Рис.1.7):

Головні завдання діяльності	участь у розробленні та реалізації освітніх і наукових програм на національному та регіональному рівнях
	проведення досліджень у сфері економіки, фінансів, підприємництва та управління знаннями
	популяризація принципів академічної доброчесності та інноваційних методів навчання
	організація конференцій, тренінгів, круглих столів, семінарів для підвищення компетентностей фахівців різних галузей
	сприяння інтеграції України у європейський освітній та науковий простір

Рис. 1.7. Головні завдання діяльності ГО «Фонд Суспільства знань»

З позицій обліку та контролю діяльність ГО «Фонд Суспільства знань» підпорядковується вимогам законодавства України щодо ведення

бухгалтерського обліку неприбутковими організаціями. Основними джерелами фінансування є цільові надходження від членських внесків, грантів міжнародних донорів, благодійних внесків фізичних та юридичних осіб, а також кошти, отримані від участі у проєктах освітнього чи дослідницького характеру. Бухгалтерський облік у Фонді ведеться на засадах принципу нарахування та цільового використання коштів. Витрати класифікуються за видами діяльності - адміністративна, програмна та проєктна. З метою забезпечення прозорості фінансових потоків організація регулярно складає фінансову звітність, яка подається до контролюючих органів та партнерських структур. Участь у грантових програмах вимагає дотримання міжнародних стандартів звітності, що підвищує рівень фінансової дисципліни та внутрішнього контролю.

Внутрішній контроль здійснюється ревізійною комісією, яка перевіряє законність, ефективність і доцільність використання фінансових ресурсів. У разі реалізації великих міжнародних проєктів додатково проводиться зовнішній аудит, результати якого оприлюднюються на офіційних ресурсах організації. Такий підхід сприяє формуванню довіри з боку стейкхолдерів - донорів, партнерів, освітніх установ і громадськості.

У контексті сталого розвитку, діяльність ГО «Фонд Суспільства знань» узгоджується з глобальними Цілями сталого розвитку (ЦСР), визначеними Організацією Об'єднаних Націй. Зокрема, діяльність Фонду спрямована на реалізацію таких цілей (Рис.1.7) [8,9,10].

ГО «Фонд Суспільства знань» є важливим елементом сучасної інфраструктури громадянського суспільства України. Її діяльність забезпечує не лише реалізацію освітніх і наукових завдань, але й сприяє досягненню стратегічних орієнтирів сталого розвитку держави. Високий рівень прозорості, ефективна система обліку та контроль за використанням ресурсів формують позитивну репутацію організації та підвищують її потенціал у залученні нових партнерів і проєктів.

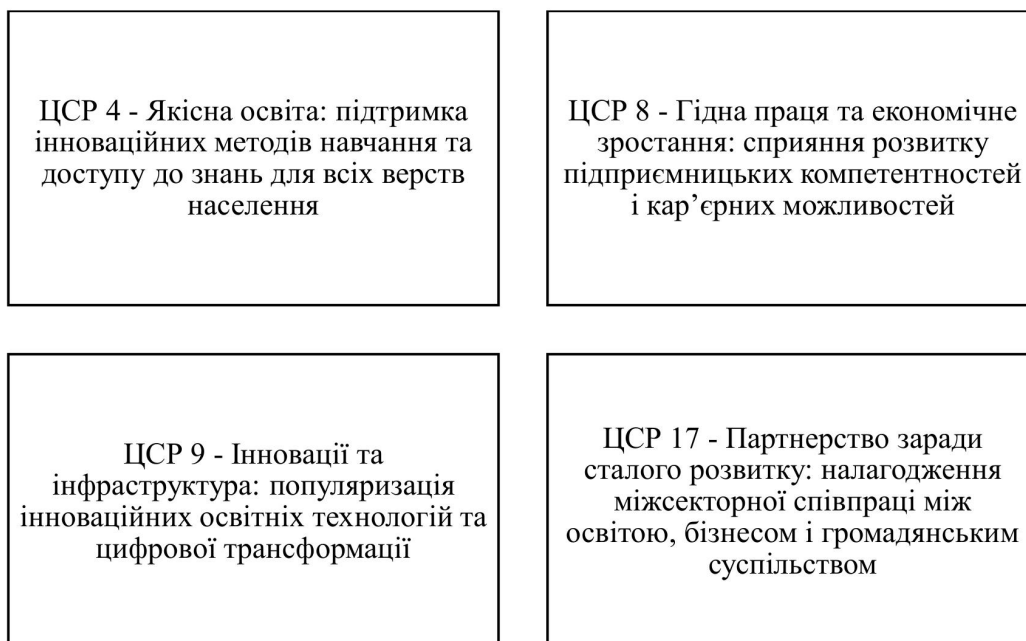

Рис. 1.7. Цілі сталого розвитку ГО «Фонд Суспільства знань»

Висновки до розділу 1

Дослідження теоретичних засади організації та методики обліку і контролю діяльності громадських організацій дозволило зробити наступні висновки:

1. Громадська організація «Фонд Суспільства знань» заснована 28 лютого 2018 року і є неприбутковою громадською організацією, яка об'єднує громадян на основі спільності інтересів своїх членів для реалізації своєї мети та завдань. З моменту державної реєстрації Організація набуває права юридичної особи згідно з чинним законодавством, має свою печатку, штампи і бланки з власною назвою, рахунки, в тому числі в іноземній валюті в банківських установах, свою символіку. ГО створена і діє на засадах добровільності, рівноправності своїх членів, законності, виборності та підзвітності керівних органів та гласності в роботі. ГО є непідприємницьким товариством, основною метою якого не є одержання прибутку.

2. Форми громадських об'єднань - громадська організація та громадська спілка - мають спільну неприбуткову природу, але різняться за складом засновників, масштабом діяльності та складністю облікових процесів. Для громадських організацій характерна спрощена система бухгалтерського обліку, зорієнтована на контроль цільового використання коштів, тоді як громадські спілки потребують більш розгалуженої системи фінансового обліку, звітності й внутрішнього контролю через участь юридичних осіб і більший обсяг фінансових операцій. Ці відмінності визначають специфіку організації облікової політики та підходів до контролю у кожній формі громадського об'єднання.

3. ГО «Фонд Суспільства знань» є важливим елементом сучасної інфраструктури громадянського суспільства України. Її діяльність забезпечує не лише реалізацію освітніх і наукових завдань, але й сприяє досягненню стратегічних орієнтирів сталого розвитку держави. Високий рівень прозорості, ефективна система обліку та контроль за використанням ресурсів формують позитивну репутацію організації та підвищують її потенціал у залученні нових партнерів і проєктів.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

2.1 Сутність та правові засади неприбуткового статусу громадських організацій

Питання неприбутковості громадських організацій в Україні є надзвичайно актуальним. Громадські організації мають досить значні відмінності від комерційних як в бухгалтерському обліку, так і в правовому полі. Вони мають свої особливості та вимоги щодо набуття статусу неприбутковості

Громадська організація - це добровільне об'єднання фізичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. Громадська організація може здійснювати діяльність зі статусом юридичної особи або без такого статусу. Громадська організація зі статусом юридичної особи є непідприємницьким товариством, основною метою якого не є одержання прибутку.

В Податковому кодексі України (ПКУ) [11] міститься окремі норми для неприбуткових підприємств, установ та організацій. Окрім профільних нормативних документів, якими має керуватися у своїй роботі неприбуткова організація, саме ПКУ буде для неї провідником на теренах податкового обліку: від оформлення статутних документів до збереження неприбуткового статусу.

Відповідно до ПКУ до неприбуткових організацій, що не є платниками податку на прибуток, можуть належати: бюджетні установи; громадські об'єднання, політичні партії, творчі спілки, релігійні організації, благодійні організації, пенсійні фонди; спілки, асоціації та інші об'єднання юридичних осіб; житлово-будівельні кооперативи, дачні (дачно-будівельні), садівничі та гаражні (гаражно-будівельні) кооперативи (товариства); об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, асоціації власників житлових будинків; професійні спілки, їх об'єднання та організації профспілок, а також організації роботодавців

та їх об'єднання; сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи, кооперативні об'єднання сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів.

Характеристика видів неприбуткових організацій наведена у Таблиці 2.1:

Таблиця 2.1

Види неприбуткових організацій

№ з/п	Вид	Характеристика
1	Бюджетна установа	Органи державної влади, органи місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок відповідно державного чи місцевого бюджету
2	Громадське об'єднання	Добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних та інших інтересів
3	Політична партія	Зареєстроване згідно із законом добровільне об'єднання громадян - прихильників певної загальнонаціональної програми суспільного розвитку, що має за мету сприяти формуванню і вираженню політичної волі громадян, бере участь у виборах та інших політичних заходах
4	Релігійні організації	Організації, створені з метою задовольнити релігійні потреби громадян сповідувати і поширювати віру, що діють відповідно до своєї ієрархічної та інституційної структури
5	Благодійні організації	Юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах як основну мету діяльності
6	Житлово-будівельні кооперативи	Юридична особа, утворена фізичними та/або юридичними особами, що добровільно об'єдналися на основі об'єднання їхніх майнових пайових внесків для участі в будівництві або реконструкції житлового будинку і наступної його експлуатації
7	Об'єднання співвласників багатоквартирного будинку	Юридична особа, створена власниками квартир та/або нежитлових приміщень багатоквартирного будинку для сприяння використанню їхнього власного майна та управління, утримання і використання спільного майна

8	Професійні спілки	Добровільна громадська організація, що об'єднує громадян, пов'язаних спільними інтересами за родом їх професійної (трудової) діяльності (навчання)
9	Сільськогосподарські обслуговуючі кооперативи	Сільськогосподарський кооператив, що утворюється шляхом об'єднання фізичних та/або юридичних осіб - виробників сільськогосподарської продукції для організації обслуговування, спрямованого на зменшення витрат та/або збільшення доходів членів цього кооперативу під час провадження ними сільськогосподарської діяльності та на захист їхніх економічних інтересів

Внесення підприємства до Реєстру неприбуткових установ та організацій (Реєстр) є окремою процедурою. Реєстр є автоматизованою системою збору, накопичення та обробки даних про неприбуткові підприємства, установи та організації. Включення до Реєстру є останнім і найважливішим кроком на шляху до отримання неприбуткового статусу. Реєстраційну заяву подають за формою № 1-РН разом із копіями установчих документів. Усі документи повинні бути підписані керівником організації та, за наявності, скріплені печаткою. Документи подає керівник або уповноважена особа власноруч. Можна надіслати документи в орган контролю поштою з повідомленням про вручення та описом вкладення або в електронному вигляді за умови оформлення електронного підпису.

Якщо неприбуткова організація не дотримується вимог ПКУ, орган контролю має право виключити її з Реєстру. За таких обставин підприємство вважатимуть платником податку на прибуток з першого дня місяця, наступного за місяцем, у якому вчинено порушення.

Порядок № 440 встановлює п'ять причин виключення неприбуткової організації з Реєстру [12]:

- використання доходів (прибутків) неприбуткової організації для інших цілей, аніж її утримання, реалізація мети (цілей, завдань) і напрямів діяльності, визначених установчими документами;

- розподіл доходів (прибутків) неприбуткової організації або їх частини серед засновників (учасників), членів такої організації, працівників (окрім оплати їхньої праці, нарахування ЄСВ), членів органів управління та інших осіб, пов'язаних із ними;
- невідповідність установчих документів неприбуткової організації вимогам, встановленим п. 133.4 ПК [11];
- затвердження ліквідаційного балансу, передавального акта чи розподільчого балансу неприбуткової організації, що припиняється в результаті реорганізації (злиття, приєднання, поділу чи перетворення) або ліквідації;
- власна ініціатива неприбуткової організації.

Внесені до Реєстру неприбуткові організації не сплачують податок на прибуток з будь-яких доходів (зокрема від надання платних послуг в межах своєї статутної діяльності), отриманих від господарської діяльності, за умови, що такі доходи (прибутки) використовуються такою неприбутковою організацією виключно для фінансування видатків на утримання такої неприбуткової організації, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності.

2.2 Організаційно-методичні особливості бухгалтерського обліку в громадських організаціях

Усі неприбуткові організації зобов'язані вести бухгалтерський облік відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [13]. При цьому, наказ про облікову політику, кошторис (фінансовий план) є обов'язковими основами ведення бухгалтерського обліку ГО. Неприбуткові організації користуються загальними правилами НП(С)БО або МСФЗ, тобто можуть добровільно користуватися МСФЗ і звітувати. В наказі про облікову політику при цьому зазначають про вибір обліку за МСФЗ.

Згідно з П(С)БО 25, НПО складають скорочену фінансову звітність мікропідприємства у складі Балансу і Звіту про фінансові результати за формами № 1-мс і № 2-мс. Хоча за бажанням вони можуть подавати і повний комплект фінансової звітності [14].

Громадські організації мають право застосовувати спрощений План рахунків [15], або загальний План рахунків [16].

Згідно з п. 7 П(С)БО 25 неприємницькі товариства можуть (Рис.2.1):

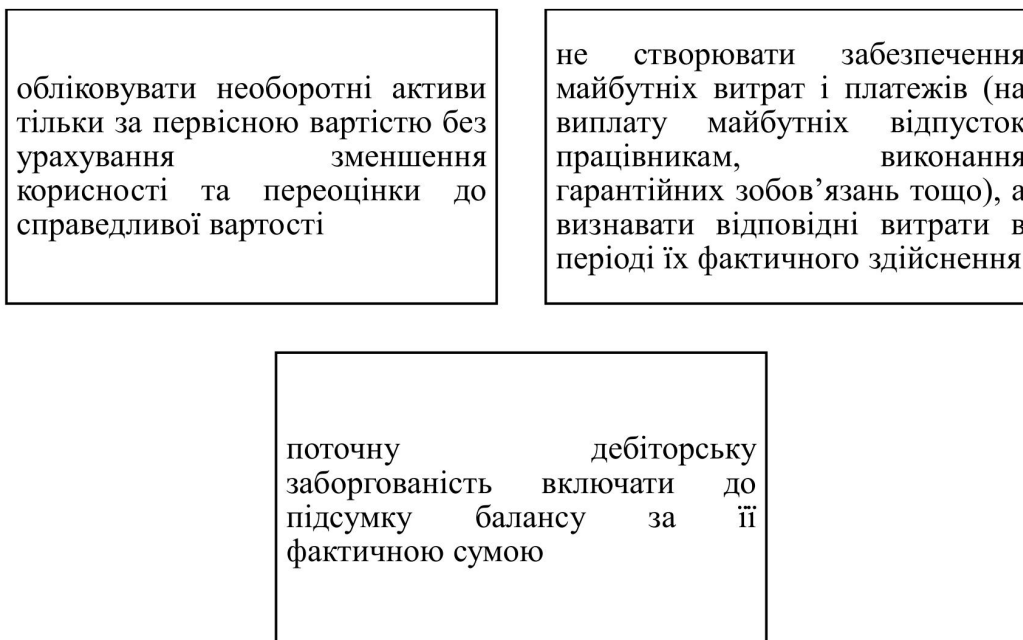

Рис. 2.1. Особливості обліку громадських неприбуткових організацій

Однак, в обліку неприбуткові організації все ж є особливості, а точніше, одна риса, яка притаманна фактично усім неприбутковим організаціям – цільове фінансування. Адже, як відомо, облік останнього регулюється спеціальними правилами при визнанні доходів (у П(С)БО 25). До того ж, неприбуткові організації можуть користуватися спеціальними правилами з П(С)БО 25 щодо «спрощеного» обліку для мікропідприємств.

Наявність кошторису є важливою складовою бухгалтерського обліку. Цей документ має містити співставлення доходів і витрат НПО (джерела надходження, напрями використання отриманих доходів з прив'язкою до статутної діяльності). Даний документ підтверджує відсутність розподілу доходу (прибутку) між учасниками та зв'язок доходів і витрат зі статутною діяльністю НПО.

Звітність громадських неприбуткових організацій представлена на Рис. 2.2:

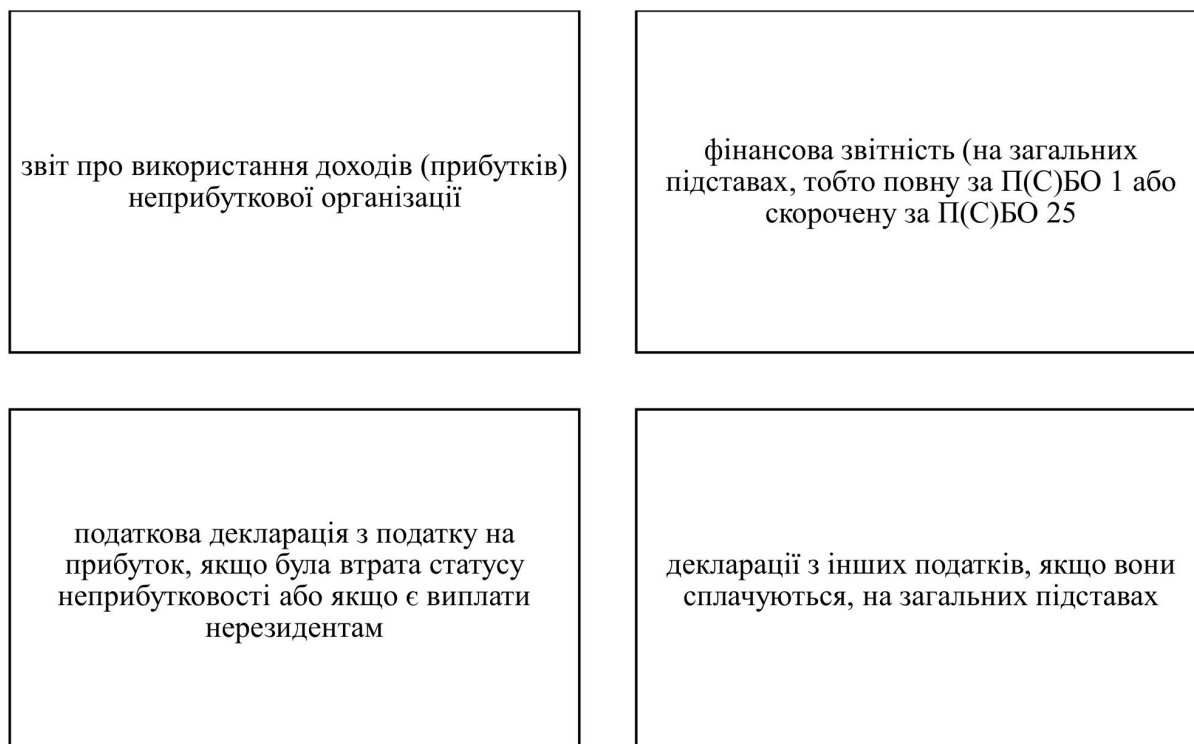

Рис. 2.2. Звітність громадських неприбуткових організацій

Порядок визнання і відображення доходів регламентовано П(С)БО 15 [17]. Доходи можуть бути отримані у вигляді виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), інших операційних, фінансових та інших доходів.

Цільове фінансування - це кошти, отримані неприбутковою організацією на фінансування конкретних програм або заходів, а також для покриття її планових витрат. Це може бути благодійна (гуманітарна) допомога, цільова фінансова допомога, субсидії, дотації, членські, цільові внески тощо. Цільове фінансування як об'єкт бухгалтерського обліку є одним із найбільш невизначених у вітчизняній системі обліку. В національних стандартах бухгалтерського обліку взагалі не визначено, що воно відноситься до такого об'єкта обліку, як зобов'язання, а в Плані рахунків рахунок для обліку цільового фінансування віднесено до класу 4 рахунків, який призначений для обліку власного капіталу та забезпечення зобов'язань.

У П(С)БО 11 «Зобов'язання» [18] цільове фінансування не згадується. Тільки в П(С)БО 15 «Дохід» [17] йдеться про визнання доходу від цільового

фінансування, але на практиці буває важко визначитись, якого з видів фінансування стосується той чи інший пункт стандарту.

У бухгалтерському обліку цільове фінансування відображають при його отриманні на рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» або на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів» – якщо використовується спрощений План рахунків. Цільове фінансування не визнають доходом до тих пір, поки немає підтвердження, що воно буде отримане і підприємство виконає умови такого фінансування [17]. Види цільового фінансування показані на Рис.2.3:

Рис. 2.3. Види цільового фінансування

Якщо цільове фінансування було спрямоване:

- на придбання оборотних активів або інші цілі, не пов'язані з капітальними вкладеннями, то у цьому випадку доходи визнають протягом тих періодів, у яких були здійснені витрати, пов'язані з виконанням умов цільового фінансування [17];

- на фінансування капітальних інвестицій - тоді доходи визнають протягом строку корисного використання придбаних об'єктів інвестування (основних засобів, нематеріальних активів) - пропорційно сумі нарахованої амортизації таких об'єктів [17].

Безоплатно отримані запаси та основних засобів зараховуються на баланс підприємства за справедливою вартістю на дату отримання з урахуванням витрат, пов'язаних з отриманням такого об'єкта [19, 20].

При цьому на величину справедливої вартості «безплатних» основних засобів збільшується сальдо субрахунку 424 «Додатковий капітал». Вартість таких основних засобів амортизується в загальному порядку, причому одночасно з нарахуванням амортизації зменшується залишок на субрахунку 424 і визнається дохід за субрахунком 745 «Дохід від безплатно отриманих активів».

- на компенсацію здійснених витрат – таке цільове фінансування визнають дебіторською заборгованістю з одночасним визнанням доходу [17].

Нецільове фінансування - це кошти (майно), які отримані без конкретно встановлених умов їх витрачання (безоплатно отримані кошти, послуги або ТМЦ). Отримане нецільове фінансування визнають дебіторською заборгованістю з одночасним визнанням доходу [17].

Пасивні доходи - це проценти, дивіденди, страхові виплати і відшкодування, роялті. Проценти визнають доходами в тих звітних періодах, до яких вони належать. Роялті визнають доходами за принципом нарахування згідно з економічним змістом відповідної угоди. Дивіденди відображають у складі доходів у періоді прийняття рішення про їх виплату [17].

Інші доходи - це доходи від продажу товарів (послуг), що пропагують ідеї організації, для захисту яких вона була створена; від здачі майна в оренду, від продажу залишків запасів, основних засобів, інвалюти, від курсових різниць тощо. Дохід визнають у разі збільшення активу або зменшення зобов'язання, які приводять до зростання власного капіталу, за умови, що дохід може бути достовірно оцінений [14].

Порядок визнання і відображення витрат регламентований П(С)БО 16 [21]. Ніяких особливостей для неприбуткових організацій цей стандарт не містить. Протягом 2024 року у ГО «Фонд суспільства знань» були такі операції (Рис.2.4):

отримані та освоєні цільові кошти у вигляді членських внесків (на утримання та оренду офісу, оплату праці членів організації) у сумі 145 000 грн.

отримані та освоєні цільові кошти (пожертвування юридичної особи) (на придбання проектора, який використовуватиметься громадською організацією) у сумі 9 000 грн.

здійснені витрати на створення і роздрукування брошур навчального спрямованості в сумі 20000 грн. (спонсор компенсує ці витрати громадської організації)

проведений безплатний семінар на тему «Сучасна освіта в Україні» (укладений цивільно-правовий договір із лектором, здійснені витрати на оренду залу) – загальна сума витрат становить 30 000 грн.

отримана нецільова фінансова допомога від юридичної особи в сумі 100000 грн.

нараховані (отримані) проценти за депозитом у сумі 16 000 грн.

нарахований (отриманий) дохід у сумі 10000 грн. від здачі в суборенду тимчасово вільного приміщення організації.

Рис. 2.4. Операції ГО «Фонд суспільства знань»

Відобразимо їх бухгалтерськими проведеннями, враховуючи, що ГО «Фонд суспільства знань» не платником ПДВ (Таблиця 2.2):

Таблиця 2.2

Бухгалтерські проведення ГО «Фонд суспільства знань»

№ п/п	Зміст господарської операції	Бухгалтерський облік		
		Дт	Кт	Сума
1	Отримано цільові кошти (членські внески)	311	48	145 000

	Відображено витрати на оренду офісу	92	631	50 000
	Відображено суму ПДВ	92	631	10 000
2	Нараховано заробітну плату та ЄСВ працівникам ГО	92	661 651	85 000
	Відображено дохід від цільового фінансування у розмірі здійснених витрат	48	718	145 000
3	Отримано і визнано доходами майбутніх періодів цільове фінансування на придбання проектора	311	48	9 000
	Оплачено проектор	48	69	9 000
	Оприбутковано і введено в експлуатацію проектор	631	311	9 000
		152	631	9 000
		104	152	9 000
	Нараховано знос (амортизацію) проектора (сума умовна)	92	131	777
	Відображено доходи періоду (у сумі зносу)	69	745	777
4	Відображено витрати на створення і друкування «освітніх» брошур	23	685 631	20 000
5	Отримано компенсацію раніше здійснених витрат	311	377	20 000

	Визнано дохід від цільового фінансування в сумі отриманої компенсації раніше здійснених витрат	377	718	20 000
	«Освітні» брошури роздано волонтерами громадянам	949	23	20 000
6	Відображено витрати на проведення «екологічного» семінару	949	685	30 000
7	Отримано нецільову фінансову допомогу	311	718	100 000
8	Унесено кошти на депозит у банку	313	311	100 000
	Отримано проценти, що належать за договором	311	732	16 000
9	Передано орендареві приміщення за договором суборенди	-	01	70 000
	Нараховано орендну плату за звітний період	377	713	10 000
10	Відображено фінансовий результат:	718	731	96 000
	– доходи	745	192	
		732	793	
		713		
	– витрати	791	92	
			343	

Таким чином, об'єктами бухгалтерського обліку в неприбуткових організаціях, як і на комерційних підприємствах, є активи, капітал, зобов'язання,

господарські процеси, а також доходи та витрати. Облік активів у неприбуткових організаціях у цілому не відрізняється від їх обліку на комерційних підприємствах – їх рух оформлюється затвердженими первинними документами та відображується кореспонденцією рахунків, що відповідають Інструкції до Плану рахунків та відповідним методичним рекомендаціям.

2.3 Удосконалення обліку діяльності громадських організацій

Організація бухгалтерського обліку в громадських організаціях потребує постійного вдосконалення, що зумовлено змінами у нормативно-правовому полі, підвищенням вимог до прозорості фінансової інформації, а також зростанням ролі громадського сектору у забезпеченні сталого розвитку суспільства. Система обліку громадських організацій має бути побудована таким чином, щоб не лише забезпечувати контроль за цільовим використанням ресурсів, але й сприяти підвищенню довіри донорів, партнерів та суспільства до результатів їх діяльності. Пропозиції щодо удосконалення наведені на Рис. 2.5:

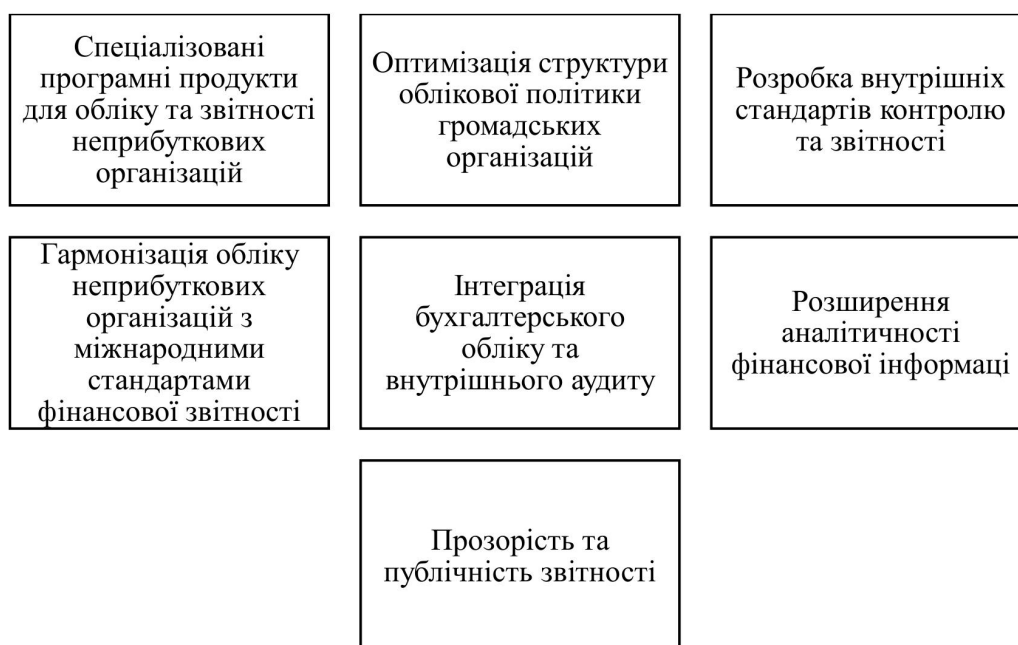

Рис. 2.5. Пропозиції щодо удосконалення організації та методики обліку громадської організації

Серед першочергових напрямів удосконалення бухгалтерського обліку в громадських організаціях доцільно виділити підвищення рівня автоматизації облікових процесів. Використання спеціалізованих програмних продуктів для неприбуткових організацій дозволяє формувати фінансову звітність за міжнародними стандартами, вести облік грантів, членських внесків, благодійних надходжень і витрат у розрізі цільових програм. Автоматизація забезпечує оперативність отримання аналітичних даних, скорочує ризики помилок та підвищує рівень фінансової дисципліни.

Для неприбуткових організацій існують спеціалізовані програмні продукти для обліку та звітності (наприклад, Dilovod, SMARTFIN.UA, iFin), а також набори інструментів для ефективної роботи з документами та комунікацією, такі як Microsoft 365 для неприбуткових організацій та Adobe Creative Cloud. Вибір конкретного програмного забезпечення залежить від потреб організації у веденні обліку, створенні контенту та комунікації. Програмні продукти для обліку та звітності показані на Рис. 2.6:

Програмні
продукти
для обліку
та звітності

Українські онлайн-сервіси для ведення бухгалтерського обліку та подання звітності, що підходять для неприбуткових організацій: Dilovod, SMARTFIN.UA, iFin

Інші бухгалтерські програми, які можуть використовуватися для обліку в неприбуткових організаціях: MASTER:Бухгалтерія, BOOKKEEPER, Облік SaaS

Рис. 2.6. Програмні продукти для обліку та звітності громадських організацій

Програмні продукти для комунікації та роботи з документами, які можуть бути використані в громадській організації показані на Рис.2.7:

Програмні продукти для комунікації та роботи з документами	Microsoft 365, він надає доступ до інструментів для створення документів (Word), електронних таблиць (Excel), презентацій (PowerPoint), а також для управління електронною поштою та календарями (Outlook), командної роботи (Teams) та зберігання файлів (OneDrive, SharePoint)
	Adobe Creative Cloud, допомагає створювати високоякісні графічні дизайни, зображення та відео за допомогою програм, таких як Adobe Photoshop, Illustrator та Premiere. Надає доступ до Acrobat та Adobe Express.

Рис. 2.7. Програмні продукти для комунікації та роботи з документами

Не менш важливим напрямом удосконалення є оптимізація структури облікової політики громадських організацій. Облікова політика має бути адаптована до специфіки неприбуткової діяльності, включати чіткі положення щодо порядку обліку цільового фінансування, нецільових надходжень, гуманітарної допомоги, безоплатно отриманих активів, волонтерської праці та коштів, спрямованих на реалізацію соціальних програм. Розроблення уніфікованих рекомендацій щодо формування облікової політики для неприбуткових організацій сприятиме підвищенню якості облікової інформації та полегшить процедури перевірок і аудиту.

Особливу увагу слід приділяти розробці внутрішніх стандартів контролю та звітності. Доцільним є запровадження системи внутрішнього контролю, яка включає перевірку первинних документів, відповідність витрат цільовому фінансуванню, моніторинг залишків коштів за програмами та їх використання. Ефективний внутрішній контроль дає змогу запобігти нецільовому

використанню ресурсів і забезпечує достовірність фінансової звітності, що є запорукою збереження статусу неприбутковості.

В умовах цифрової економіки та глобальної інтеграції важливим завданням є гармонізація обліку неприбуткових організацій з міжнародними стандартами фінансової звітності. Використання МСФЗ надає можливість підвищити порівнянність звітних даних, забезпечити прозорість і зрозумілість фінансової інформації для іноземних донорів, інвесторів та грантодавців. Це особливо важливо для громадських організацій, які співпрацюють з міжнародними фондами та отримують кошти на реалізацію соціально значущих проєктів.

Важливим кроком удосконалення є також інтеграція бухгалтерського обліку та внутрішнього аудиту. Внутрішній аудит повинен не лише перевіряти правильність ведення обліку, а й виконувати аналітичну функцію - оцінювати ефективність використання коштів, виявляти можливості економії ресурсів і підвищення результативності соціальних програм. Такий підхід сприятиме підвищенню управлінської ефективності громадських організацій і забезпечить прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Удосконалення обліку діяльності громадських організацій повинно відбуватися й у напрямі розширення аналітичності фінансової інформації. Зокрема, доцільно впроваджувати управлінський облік за напрямками діяльності, джерелами фінансування, програмами, проєктами, що дозволить оперативно аналізувати ефективність кожного напрямку. Запровадження інтегрованої звітності, яка поєднує фінансові, соціальні та екологічні показники, сприятиме оцінці внеску організації у сталий розвиток суспільства.

Особливої уваги заслуговує питання прозорості та публічності звітності. Розміщення фінансової звітності, кошторисів, річних звітів про використання коштів на офіційних вебсайтах громадських організацій підвищує рівень довіри з боку членів організації, партнерів, державних органів і громадськості. Це відповідає принципам належного врядування і формує позитивний імідж організації в соціальному середовищі.

Враховуючи зазначене, можна зробити висновок, що удосконалення обліку діяльності громадських організацій має базуватися на принципах прозорості, підзвітності, ефективності та сталого розвитку. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме підвищенню достовірності облікових даних, зміцненню фінансової дисципліни, посиленню контролю за використанням коштів і, в кінцевому підсумку, підвищенню соціальної відповідальності громадських організацій перед суспільством.

Висновки до розділу 2

Дослідження організації та методики обліку діяльності громадських організацій дозволило зробити наступні висновки:

1. Неприбутковість є визначальною ознакою громадських організацій, яка зумовлює специфіку їх правового статусу, системи обліку та фінансової звітності. В Україні правове регулювання діяльності таких організацій ґрунтується на нормах Податкового кодексу, Закону України «Про громадські об'єднання» та інших нормативних актах, що встановлюють порядок набуття і збереження неприбуткового статусу. Порухення вимог податкового законодавства чи нецільове використання доходів може призвести до виключення з Реєстру та втрати податкових пільг, що вимагає від громадських організацій високого рівня фінансової дисципліни та належної організації бухгалтерського обліку.

2. Бухгалтерський облік у громадських неприбуткових організаціях організовується відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і базується на обліковій політиці та кошторисі, які визначають порядок відображення доходів, витрат та цільового фінансування. ГО можуть застосовувати спрощений або загальний План рахунків і складати скорочену або повну фінансову звітність за П(С)БО та, за бажанням, за МСФЗ. Основною особливістю обліку є цільове фінансування, яке відображається на спеціальних рахунках і визнається доходом лише після виконання умов фінансування, при цьому доходи можуть визнаватися пропорційно витратам або амортизації капітальних активів. Всі інші операції, включаючи облік активів, капіталу, зобов'язань, доходів і витрат, ведуться за загальними правилами бухгалтерського обліку з використанням затверджених первинних документів і кореспонденції рахунків.

3. Удосконалення обліку діяльності громадських організацій має базуватися на принципах прозорості, підзвітності, ефективності та сталого розвитку. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме підвищенню достовірності облікових даних, зміцненню фінансової дисципліни, посиленню

контролю за використанням коштів і, в кінцевому підсумку, підвищенню соціальної відповідальності громадських організацій перед суспільством.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА КОНТРОЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

3.1 Особливості організації та проведення аудиту в громадських організаціях

Аудит громадських організацій є важливим інструментом забезпечення їхньої прозорості, підзвітності та ефективного управління ресурсами. Цей процес включає незалежну перевірку фінансових звітів, операцій та управлінських практик організації для оцінки їх відповідності встановленим стандартам та нормативним вимогам.

Види аудиту представлено на Рис. 3.1:

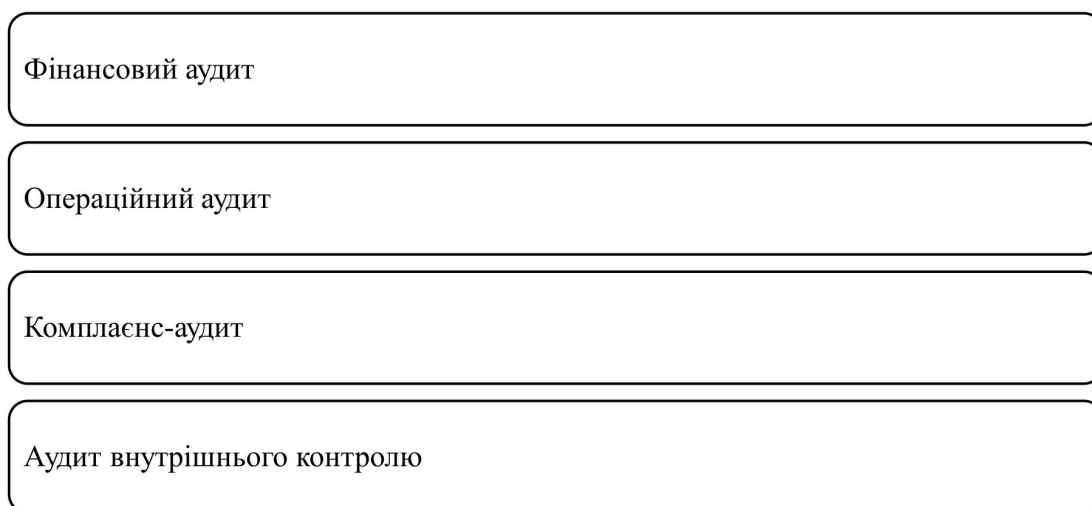

Рис. 3.1. Види аудиту громадських організацій

Деталізована інформація про види аудиту наведена у Таблиці.3.1:

Таблиця 3.1

Деталізована інформація про види аудиту громадських організацій

Мета	Процедури	Результати
<i>Фінансовий аудит</i>		
Перевірка фінансових звітів та облікових записів	Аналіз бухгалтерських документів, перевірка	Висновок аудитора про те, чи відображають

організації для підтвердження достовірності відповідності законодавчим вимогам.	банківських виписок, розрахункових документів та інших фінансових записів.	фінансові звіти реальний стан справ організації.
<i>Операційний аудит</i>		
Оцінка ефективності та результативності операційних процесів організації.	Аналіз внутрішніх процедур, оцінка ефективності використання ресурсів, перевірка відповідності операцій цілям організації.	Рекомендації щодо поліпшення операційних процесів та підвищення ефективності діяльності.
<i>Комплаєнс-аудит</i>		
Перевірка відповідності діяльності організації внутрішнім політикам, процедурам та зовнішнім нормативним вимогам.	Аналіз політик та процедур, перевірка на відповідність законодавству та іншим нормативним актам.	Висновок про відповідність діяльності організації встановленим стандартам та вимогам.
<i>Аудит внутрішнього контролю</i>		
Оцінка ефективності системи внутрішнього контролю, яка забезпечує достовірність фінансової інформації та запобігає шахрайству.	Перевірка механізмів контролю, тестування процедур контролю, оцінка ризиків.	Рекомендації щодо покращення системи внутрішнього контролю.

Аудит громадських організацій є багатогранним процесом, який включає різні види перевірок для забезпечення всебічної оцінки їхньої діяльності. Кожен вид аудиту має свої специфічні цілі, методи та результати, що дозволяє покрити всі аспекти функціонування організації.

Кожен вид аудиту відіграє важливу роль у забезпеченні стабільної та прозорої діяльності громадських організацій. Фінансовий аудит гарантує

точність фінансової звітності, операційний аудит підвищує ефективність операцій, комплаєнс-аудит забезпечує дотримання нормативних вимог, а аудит внутрішнього контролю зміцнює надійність внутрішніх процесів. Разом вони створюють комплексну систему перевірки та оцінки, яка сприяє підвищенню довіри з боку донорів, бенефіціарів та громадськості, а також забезпечує ефективне управління та досягнення цілей організації.

Проведення аудиту громадських організацій складається з кількох ключових етапів, кожен з яких включає специфічні дії та процедури. Етапи проведення аудиту представлені на Рис.3.2:

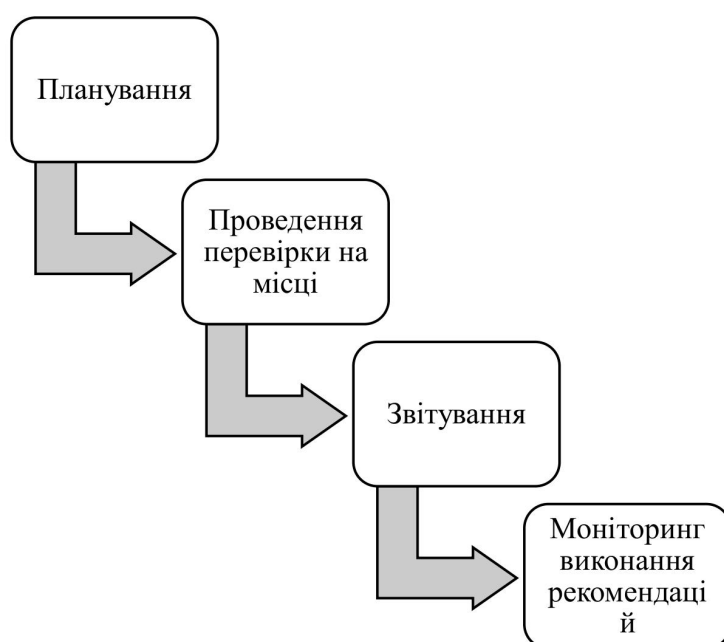

Рис. 3.2. Етапи проведення аудиту громадських організацій

Планування аудиту починається з визначення його мети та обсягу. Мета може бути різною: від оцінки фінансової звітності до перевірки ефективності операційних процесів. Обсяг аудиту визначає, які підрозділи, процеси або періоди будуть перевірятися. На цьому етапі також проводиться оцінка ризиків. Ідентифікуються потенційні ризики, пов'язані із фінансовими операціями, управлінськими процесами або відповідністю законодавству. На основі цієї оцінки визначаються ключові області для перевірки. Далі складається детальний план аудиту. Це включає розробку графіка проведення аудиту, розподіл завдань

серед аудиторів та визначення необхідних ресурсів. Планування є критично важливим для забезпечення того, що аудит буде проведений ефективно і своєчасно.

На цьому етапі здійснюється (Рис.3.3):

Рис.3.4. Послідовність дій аудитора на етапі планування

Проведення аудиту починається зі збору необхідної інформації. Це можуть бути фінансові звіти, бухгалтерські записи, політики та процедури організації. Зібрана інформація аналізується для перевірки відповідності внутрішніх політик та процедур організації нормативним вимогам. Однією з ключових процедур є тестування операцій та контролю. Це включає перевірку фінансових документів, банківських виписок, контрактів та інших важливих записів. Також проводиться тестування внутрішніх контролів, щоб оцінити їх ефективність у запобіганні шахрайству та помилкам. Спілкування з персоналом

організації також є важливою частиною аудиту. Проводяться інтерв'ю та опитування з керівництвом та ключовими співробітниками для розуміння їхньої ролі та відповідальності. Це допомагає оцінити знання персоналу та дотримання ними внутрішніх політик організації.

На цьому етапі здійснюється (Рис.3.4):

Збір документів та даних, необхідних для аудиту (фінансові звіти, бухгалтерські записи, політики та процедури організації).

Перевірка фінансових документів, банківських виписок, контрактів та інших важливих записів.

Аналіз відповідності внутрішніх політик та процедур організації нормативним вимогам.

Проведення тестів на відповідність внутрішнім контролям.

Перевірка операційних процесів, включаючи закупівлі, витрати, розподіл ресурсів та інше.

Проведення інтерв'ю та опитувань з керівництвом та ключовими співробітниками для розуміння їхньої ролі та відповідальності.

Оцінка знань та дотримання політик організації з боку персоналу.

Рис. 3.4. Послідовність дій аудитора на етапі проведення аудиту на місці

Після завершення аудиторських процедур готується аудиторський звіт. Цей звіт містить висновки аудиту, виявлені недоліки, ризики та рекомендації для покращення. Звіт повинен бути чітким і зрозумілим для всіх зацікавлених сторін. Після підготовки звіту проводиться його презентація керівництву організації.

Обговорюються виявлені проблеми та рекомендації, а також можливі шляхи їх вирішення. Це дає можливість керівництву організації отримати зворотний зв'язок та зрозуміти необхідні кроки для покращення діяльності.

На цьому етапі здійснюється (Рис.3.5):

Складання звіту, що включає висновки аудиту, виявлені недоліки, ризики та рекомендації для покращення.

Використання чіткої та зрозумілої мови для представлення результатів, щоб вони були зрозумілі для всіх зацікавлених сторін.

Презентація звіту керівництву організації.

Обговорення виявлених проблем та рекомендацій, а також можливих шляхів їх вирішення.

Рис. 3.5. Послідовність дій аудитора на етапі звітування

Моніторинг виконання рекомендацій є останнім, але не менш важливим етапом аудиту. Після отримання аудиторського звіту керівництво організації повинно впровадити надані рекомендації. Аудитори оцінюють та контролюють цей процес, надаючи підтримку та консультації щодо реалізації запропонованих змін. Регулярний моніторинг дозволяє оцінити прогрес у впровадженні рекомендацій та їхній вплив на діяльність організації. Зворотний зв'язок з керівництвом щодо стану впровадження рекомендацій є важливим для постійного покращення процесів та процедур організації.

На цьому етапі здійснюється (Рис.3.6):

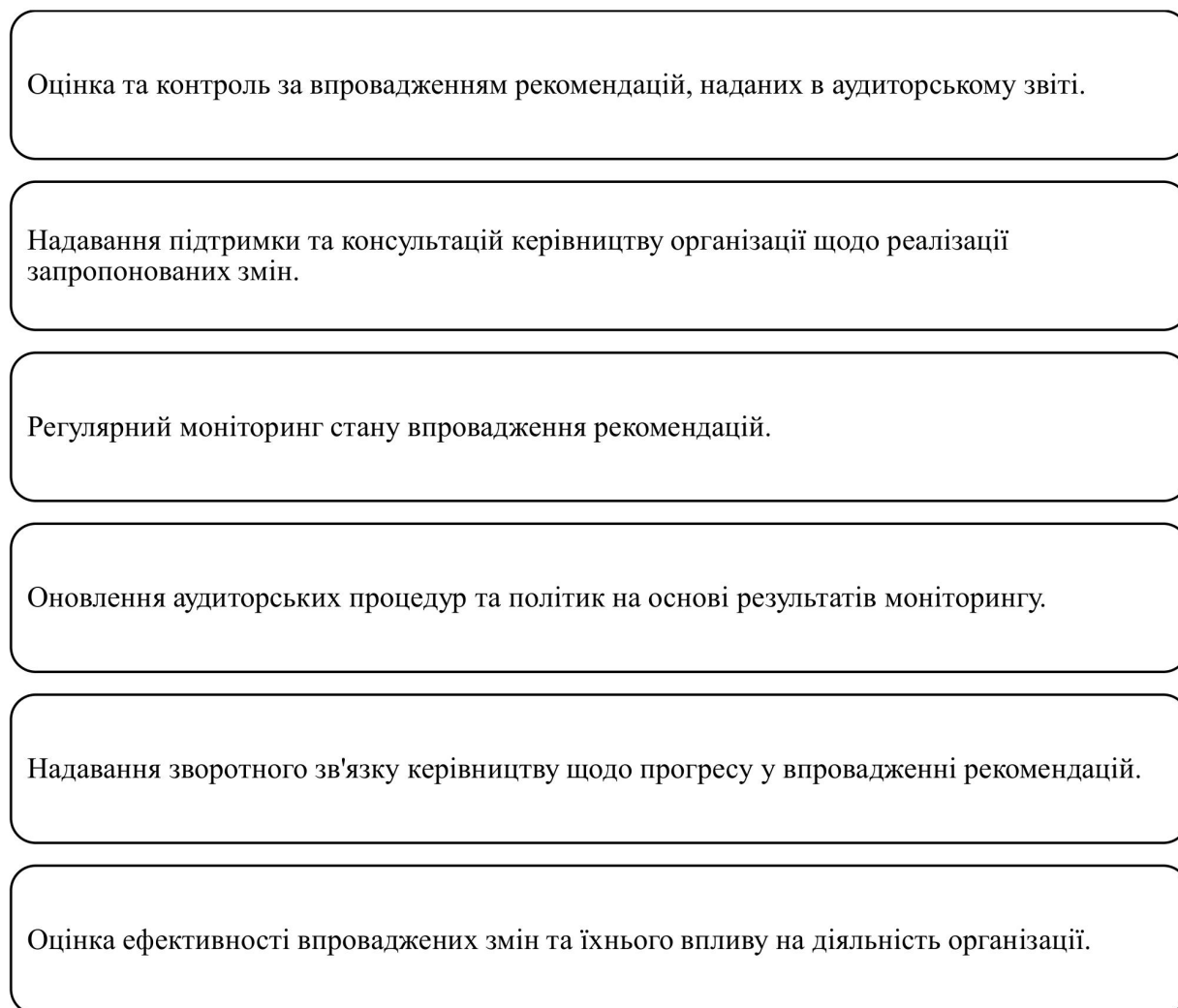

Рис. 3.6. Послідовність дій аудитора на етапі моніторингу виконання рекомендацій

Етапи проведення аудиту громадських організацій забезпечують систематичний та комплексний підхід до оцінки їхньої діяльності. Планування визначає рамки аудиту та основні ризики, проведення включає детальний аналіз та тестування, звітування надає чіткі висновки та рекомендації, а моніторинг виконання рекомендацій гарантує постійне покращення процесів та процедур. Це дозволяє громадським організаціям досягати високих стандартів прозорості, підзвітності та ефективності, що є ключовими для їхньої успішної діяльності.

Таким чином, проведення аудиту громадських організацій включає чотири основні етапи: планування, проведення, звітування та моніторинг виконання рекомендацій. Кожен з цих етапів є критично важливим для

забезпечення прозорості, підзвітності та ефективності діяльності організації. Систематичний та комплексний підхід до аудиту допомагає організаціям досягати високих стандартів управління та досягати своїх цілей.

3.2 Вимоги до проведення аудиту громадської організації

Аудит громадських організацій проводиться відповідно до:

- Закону України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» [22];
- Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правових засад провадження аудиторської діяльності в Україні» [23];
- Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» [24];
- Закону України «Про доступ до публічної інформації» [25];
- Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» [26];
- Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [27].

Усі неприбуткові організації функціонують за рахунок коштів від донорів. Відповідно, щоб неприбуткова організація могла існувати та розвиватися, досягаючи відповідних соціально орієнтованих цілей, вона має дотримуватися усіх вимог донорів. Зокрема, щодо фінансового звітування. Це стосується як «публічної фінансової інформації», так і проектної фінансової звітності. Вимоги до її складання містяться або безпосередньо в Угоді про надання гранту, або ж в окремому TOR.

Переважає більшість донорів вимагає від громадської організації, щоб фінансова звітність була підтверджена незалежним аудитором. Донор висуває до аудиторської фірми загальні вимоги - компанія повинна бути зареєстрована

відповідно до українського законодавства, та певні специфічні вимоги, такі як (Рис.3.7):

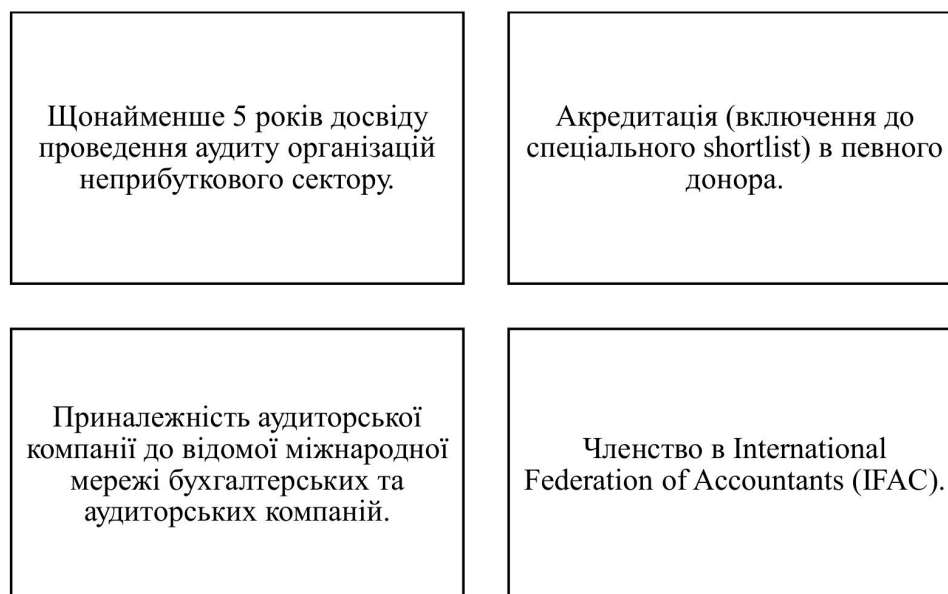

Рис. 3.7. Вимоги закордонних донорів до аудиторів громадських організацій

Взагалі проведення аудиту громадської організації передбачає дотримання певних вимог та стандартів для забезпечення об'єктивності, достовірності та ефективності аудиторського процесу. Ось основні вимоги до проведення аудиту громадської організації (Рис.3.8):

Рис. 3.8. Основні вимоги до проведення аудиту громадської організації

Аудитор повинен бути незалежним від організації, яку він перевіряє. Це означає відсутність будь-яких фінансових, особистих або професійних зв'язків з організацією, що можуть вплинути на об'єктивність аудиторських висновків. Аудитор повинен виконувати свою роботу об'єктивно, базуючись на фактах та доказах, без упередженості чи впливу з боку керівництва організації.

Аудитор повинен мати необхідну освіту, сертифікацію та досвід у сфері аудиту та фінансового обліку. Аудитори повинні постійно підвищувати свій рівень знань і навичок, слідкуючи за новими стандартами, законодавством та передовими практиками в галузі аудиту.

Аудит повинен проводитися згідно з міжнародними стандартами аудиту (ISA) або іншими відповідними національними стандартами. Аудитор повинен враховувати всі законодавчі вимоги, які регулюють діяльність громадських організацій у відповідній країні.

Планування включає визначення мети, обсягу аудиту, оцінку ризиків та розробку детального плану аудиторських процедур. На етапі планування необхідно ідентифікувати та оцінити потенційні ризики, що можуть вплинути на діяльність організації.

Аудитор повинен документувати всі етапи аудиту, включаючи збір інформації, аналіз даних, проведені процедури та висновки. Це забезпечує наявність доказів виконаної роботи та обґрунтованість висновків. Вся інформація, зібрана під час аудиту, повинна зберігатися конфіденційно і не розголошуватися без дозволу організації. Аудитор повинен своєчасно інформувати керівництво організації про виявлені проблеми, ризики та порушення. Аудитор надає керівництву рекомендації щодо покращення внутрішніх процесів та усунення виявлених недоліків.

Після завершення аудиторських процедур аудитор готує звіт, який містить висновки, виявлені проблеми та рекомендації. Звіт повинен бути чітким, зрозумілим та доступним для керівництва організації та інших зацікавлених сторін. Аудитор представляє звіт керівництву організації, обговорює висновки та рекомендації, відповідає на запитання та надає додаткові роз'яснення.

Аудитор контролює процес впровадження рекомендацій, наданих у звіті. Це включає періодичні перевірки та оцінку ефективності впроваджених змін. Аудитор надає зворотний зв'язок керівництву організації щодо прогресу у виконанні рекомендацій та можливих покращень.

Дотримання зазначених вимог забезпечує об'єктивність, достовірність та ефективність аудиторського процесу. Це сприяє підвищенню прозорості, підзвітності та ефективності діяльності громадських організацій, що в свою чергу підвищує довіру з боку донорів, бенефіціарів та громадськості.

Таким чином, аудит громадської організації є ключовим процесом, що забезпечує прозорість, підзвітність та ефективне управління її ресурсами. Він включає кілька етапів: планування, проведення, звітування та моніторинг виконання рекомендацій. Основні вимоги до проведення аудиту включають незалежність, об'єктивність, компетентність аудитора, відповідність стандартам та законодавчим вимогам, ефективне документування, комунікацію з керівництвом, підготовку детального звіту та моніторинг впровадження рекомендацій. Дотримання цих вимог сприяє підвищенню довіри з боку донорів, бенефіціарів та громадськості, забезпечуючи стабільний розвиток та досягнення цілей організації.

3.3 Удосконалення організації та методики аудиту в громадській організації

Удосконалення обліку і аудиту громадської організації є важливим завданням, яке сприяє підвищенню ефективності, прозорості та підзвітності діяльності. Удосконалення обліку та аудиту громадської організації включає впровадження сучасних технологій, підвищення кваліфікації персоналу, забезпечення незалежності аудиторів, застосування передових методик та покращення внутрішніх контролів. Ці заходи сприяють підвищенню прозорості, підзвітності та ефективності діяльності організації, що в свою чергу підвищує довіру з боку донорів, бенефіціарів та громадськості.

На Рис. 3.9 наведені пропозиції з удосконалення обліку для ГО «Фонд суспільства знань»:

Автоматизація процесів

- Впровадження сучасних бухгалтерських програм для автоматизації облікових процесів
- Використання спеціалізованих програм для управління фінансовими ресурсами, що дозволяє знизити ймовірність помилок і підвищити ефективність роботи

Покращення внутрішнього контролю

- Розробка та впровадження ефективного внутрішнього контролю для запобігання шахрайству та помилкам
- Регулярний перегляд та оновлення внутрішніх політик і процедур з урахуванням змін у законодавстві та найкращих практик

Підвищення кваліфікації персоналу

- Організація регулярних навчань та тренінгів для бухгалтерів та фінансових менеджерів з метою підвищення їхньої кваліфікації
- Підтримка безперервного професійного розвитку співробітників, щоб вони були в курсі останніх змін у фінансовому законодавстві та стандартах обліку

Рис. 3.9. Пропозиції з удосконалення обліку для ГО «Фонд суспільства знань»

На Рис. 3.10 наведені пропозиції з удосконалення аудиту для ГО «Фонд суспільства знань»:

Підвищення незалежності та об'єктивності

- Забезпечення незалежності внутрішніх аудиторів шляхом організаційних змін, що зменшують можливий вплив керівництва на результати аудиту
- Запрошення зовнішніх аудиторів для проведення незалежних перевірок

Використання сучасних аудиторських методик

- Впровадження передових аудиторських методик та інструментів, таких як ризик-орієнтований аудит
- Використання спеціалізованих програм для аналізу даних та виявлення потенційних ризиків

Покращення комунікації з керівництвом

- Регулярне інформування керівництва про поточний стан фінансових справ та виявлені ризики
- Надавання керівництву чітких та обґрунтованих рекомендацій для покращення управління та контролю

Моніторинг виконання рекомендацій

- Встановлення системи моніторингу виконання рекомендацій, наданих у результаті аудиту
- Проведення регулярних перевірок для оцінки ефективності впроваджених змін та їхнього впливу на діяльність організації

Рис. 3.10. Пропозиції з удосконалення аудиту для ГО «Фонд суспільства знань»

Для удосконалення обліку і аудиту громадської організації слід зосередитися на автоматизації облікових процесів, підвищенні кваліфікації персоналу, покращенні внутрішніх контролів, забезпеченні незалежності аудиторів, застосуванні сучасних аудиторських методик та покращенні комунікації з керівництвом. Ці заходи сприятимуть підвищенню прозорості, підзвітності та ефективності діяльності організації, що зміцнить довіру донорів, бенефіціарів та громадськості.

Висновки до розділу 3

Дослідження організації та методики контролю діяльності громадських організацій дозволило зробити наступні висновки:

1. Аудит громадських організацій є комплексним процесом, що забезпечує прозорість, підзвітність та ефективне управління ресурсами, включаючи фінансовий, операційний, комплаєнс-аудит та аудит внутрішнього контролю. Кожен вид аудиту має специфічні цілі, методи та очікувані результати, що дозволяє всебічно оцінити діяльність організації. Процес аудиту складається з чотирьох основних етапів: планування, проведення, звітування та моніторинг виконання рекомендацій, які забезпечують систематичну перевірку фінансової звітності, операцій, дотримання нормативних вимог та ефективності внутрішніх контролів. Такий підхід сприяє підвищенню довіри донорів і громадськості, а також зміцнює управлінські практики та досягнення цілей організації.

2. Аудит громадських організацій проводиться відповідно до національного законодавства та міжнародних стандартів і передбачає дотримання ключових вимог: незалежності, об'єктивності, компетентності аудитора, належного планування, документування процедур, комунікації з керівництвом та моніторингу впровадження рекомендацій. Він забезпечує достовірність фінансової звітності, прозорість і підзвітність організації перед донорами та громадськістю, а також контроль за ефективним використанням ресурсів. Дотримання цих вимог сприяє підвищенню довіри до організації та стабільному досягненню її соціально орієнтованих цілей.

3. Для удосконалення обліку і аудиту громадської організації слід зосередитися на автоматизації облікових процесів, підвищенні кваліфікації персоналу, покращенні внутрішніх контролів, забезпеченні незалежності аудиторів, застосуванні сучасних аудиторських методик та покращенні комунікації з керівництвом. Ці заходи сприятимуть підвищенню прозорості, підзвітності та ефективності діяльності організації, що зміцнить довіру донорів, бенефіціарів та громадськості.

ВИСНОВКИ

Дослідження теоретичних та практичних аспектів організації та методики обліку та контролю діяльності громадських організацій дозволило зробити наступні висновки:

1. Громадська організація «Фонд Суспільства знань» заснована 28 лютого 2018 року і є неприбутковою громадською організацією, яка об'єднує громадян на основі спільності інтересів своїх членів для реалізації своєї мети та завдань. З моменту державної реєстрації Організація набуває права юридичної особи згідно з чинним законодавством, має свою печатку, штампи і бланки з власною назвою, рахунки, в тому числі в іноземній валюті в банківських установах, свою символіку. ГО створена і діє на засадах добровільності, рівноправності своїх членів, законності, виборності та підзвітності керівних органів та гласності в роботі. ГО є непідприємницьким товариством, основною метою якого не є одержання прибутку.

2. Форми громадських об'єднань - громадська організація та громадська спілка - мають спільну неприбуткову природу, але різняться за складом засновників, масштабом діяльності та складністю облікових процесів. Для громадських організацій характерна спрощена система бухгалтерського обліку, зорієнтована на контроль цільового використання коштів, тоді як громадські спілки потребують більш розгалуженої системи фінансового обліку, звітності й внутрішнього контролю через участь юридичних осіб і більший обсяг фінансових операцій. Ці відмінності визначають специфіку організації облікової політики та підходів до контролю у кожній формі громадського об'єднання.

3. ГО «Фонд Суспільства знань» є важливим елементом сучасної інфраструктури громадянського суспільства України. Її діяльність забезпечує не лише реалізацію освітніх і наукових завдань, але й сприяє досягненню стратегічних орієнтирів сталого розвитку держави. Високий рівень прозорості, ефективна система обліку та контроль за використанням ресурсів формують позитивну репутацію організації та підвищують її потенціал у залученні нових партнерів і проєктів.

4. Неприбутковість є визначальною ознакою громадських організацій, яка зумовлює специфіку їх правового статусу, системи обліку та фінансової звітності. В Україні правове регулювання діяльності таких організацій ґрунтується на нормах Податкового кодексу, Закону України «Про громадські об'єднання» та інших нормативних актах, що встановлюють порядок набуття і збереження неприбуткового статусу. Порушення вимог податкового законодавства чи нецільове використання доходів може призвести до виключення з Реєстру та втрати податкових пільг, що вимагає від громадських організацій високого рівня фінансової дисципліни та належної організації бухгалтерського обліку.

5. Бухгалтерський облік у громадських неприбуткових організаціях організовується відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» і базується на обліковій політиці та кошторисі, які визначають порядок відображення доходів, витрат та цільового фінансування. ГО можуть застосовувати спрощений або загальний План рахунків і складати скорочену або повну фінансову звітність за П(С)БО та, за бажанням, за МСФЗ. Основною особливістю обліку є цільове фінансування, яке відображається на спеціальних рахунках і визнається доходом лише після виконання умов фінансування, при цьому доходи можуть визнаватися пропорційно витратам або амортизації капітальних активів. Всі інші операції, включаючи облік активів, капіталу, зобов'язань, доходів і витрат, ведуться за загальними правилами бухгалтерського обліку з використанням затверджених первинних документів і кореспонденції рахунків.

6. Удосконалення обліку діяльності громадських організацій має базуватися на принципах прозорості, підзвітності, ефективності та сталого розвитку. Реалізація запропонованих напрямів сприятиме підвищенню достовірності облікових даних, зміцненню фінансової дисципліни, посиленню контролю за використанням коштів і, в кінцевому підсумку, підвищенню соціальної відповідальності громадських організацій перед суспільством.

7. Аудит громадських організацій є комплексним процесом, що забезпечує прозорість, підзвітність та ефективне управління ресурсами, включаючи

фінансовий, операційний, комплаєнс-аудит та аудит внутрішнього контролю. Кожен вид аудиту має специфічні цілі, методи та очікувані результати, що дозволяє всебічно оцінити діяльність організації. Процес аудиту складається з чотирьох основних етапів: планування, проведення, звітування та моніторинг виконання рекомендацій, які забезпечують систематичну перевірку фінансової звітності, операцій, дотримання нормативних вимог та ефективності внутрішніх контролів. Такий підхід сприяє підвищенню довіри донорів і громадськості, а також зміцнює управлінські практики та досягнення цілей організації.

8. Аудит громадських організацій проводиться відповідно до національного законодавства та міжнародних стандартів і передбачає дотримання ключових вимог: незалежності, об'єктивності, компетентності аудитора, належного планування, документування процедур, комунікації з керівництвом та моніторингу впровадження рекомендацій. Він забезпечує достовірність фінансової звітності, прозорість і підзвітність організації перед донорами та громадськістю, а також контроль за ефективним використанням ресурсів. Дотримання цих вимог сприяє підвищенню довіри до організації та стабільному досягненню її соціально орієнтованих цілей.

9. Для удосконалення обліку і аудиту громадської організації слід зосередитися на автоматизації облікових процесів, підвищенні кваліфікації персоналу, покращенні внутрішніх контролів, забезпеченні незалежності аудиторів, застосуванні сучасних аудиторських методик та покращенні комунікації з керівництвом. Ці заходи сприятимуть підвищенню прозорості, підзвітності та ефективності діяльності організації, що зміцнить довіру донорів, бенефіціарів та громадськості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гура Н. Методика бухгалтерського обліку в неприбуткових небюджетних організаціях. Бухгалтерський облік і аудит, 2012, 10: 3-8.
2. Олійник Я.В. Регламентация бухгалтерського обліку та фінансової звітності неприбуткових організацій: стан, проблеми, шляхи удосконалення. Економічні науки. Сер.: Облік і фінанси, 2012, 9 (2): 513-520.
3. Волошина Т.О. Особливості організації обліку неприбуткових організацій. Управління розвитком, 2013, 17: 17-19.
4. Височан О.С., Височан О.О., Ясінська А.І. Особливості бухгалтерського обліку цільового фінансування у небюджетних неприбуткових організаціях. Облік і фінанси, 2017, 1: 17-24.
5. Толмачова А.М. Основи формування облікової політики неприбуткових організацій. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка, 2018, 1: 463-467.
6. Конституція України : Конституція України; Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 15.06.2024)
7. Про громадські об'єднання : Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4572-17> (дата звернення: 15.11.2025)
8. Цілі сталого розвитку. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsili-staloho-rozvytku> (дата звернення: 15.11.2025)
9. 17 Цілей сталого розвитку. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/> (дата звернення: 15.11.2025)
10. Як ООН підтримує Цілі сталого розвитку в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs> (дата звернення: 15.11.2025)
11. Податковий кодекс України : Кодекс України; Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2755-17> (дата звернення: 15.11.2025)

12. Про затвердження Порядку ведення Реєстру неприбуткових установ та організацій, включення неприбуткових підприємств, установ та організацій до Реєстру та виключення з Реєстру : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Форма, Заява, Форма типового документа, Рішення від 13.07.2016 № 440 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/440-2016-%D0%BF> (дата звернення: 15.11.2025)

13. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/996-14> (дата звернення: 15.11.2025)

14. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність" : Наказ; Мінфін України від 25.02.2000 № 39 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0161-00> (дата звернення: 15.11.2025)

15. Про затвердження спрощеного Плану рахунків бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 19.04.2001 № 186 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0389-01> (дата звернення: 15.11.2025)

16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Інструкція; Мінфін України від 30.11.1999 № 291 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0893-99> (дата звернення: 15.11.2025)

17. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 29.11.1999 № 290 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0860-99> (дата звернення: 15.11.2025)

18. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 11 "Зобов'язання" : Наказ; Мінфін України від 31.01.2000

№ 20 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0085-00> (дата звернення: 15.11.2025)

19. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 "Основні засоби" : Наказ; Мінфін України від 27.04.2000 № 92 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0288-00> (дата звернення: 15.11.2025)

20. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 20.10.1999 № 246 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0751-99> (дата звернення: 15.11.2025)

21. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку : Наказ; Мінфін України від 31.12.1999 № 318 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0027-00> (дата звернення: 15.11.2025)

22. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21.12.2017 № 2258-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2258-19> (дата звернення: 15.11.2025)

23. Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення правових засад провадження аудиторської діяльності в Україні : Закон України від 20.09.2022 № 2597-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2597-20> (дата звернення: 15.11.2025)

24. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06.12.2019 № 361-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/361-20> (дата звернення: 15.11.2025)

25. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2939-17> (дата звернення: 15.11.2025)

26. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни : Закон України від 03.03.2022 № 2115-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2115-20> (дата звернення: 15.11.2025)

27. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5073-17> (дата звернення: 15.11.2025)